

A mesékben valahogy mindig minden a helyére kerül

Toldi István népmesemondó a vajdasági Kupuszinán (Bácskertesén) él, azon a palóc gyökerű nyugat-bácskai szórványtelepülésen, ahol egykor a meséket még este, családi körben hallgatták a gyerekek. Ő is így tanulta meg az első történeteket édesapjától, nagyapjától, és ma már ő az, aki tovább-adja ezeket a kincseket. Több mint 120 mesét őriz fejben, versenyről versenyre jár, és minden egyes alkalommal új életre kelnek a királyfik, táltosok, okos lányok és tündérek. Toldi István háromszoros Mesefa-díjas, a Népművészet Mestere, valamint a Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozatának kitüntetettje. Talán a legfontosabb, hogy olyan élő kapocs múlt és jelen között, aki hittel vallja, hogy a mese ma is képes formálni, építeni, közösséget teremteni. Az ő munkája nemcsak helyi szinten érték, hanem az egész magyar kultúra szempontjából is. Élő példája annak, hogyan őrizhetjük meg nyelvünket, történeteinket, önazonosságunkat a 21. században is.

Hogyan emlékszik vissza gyerekkora első meséire? Kik voltak az első mesélői, és milyen élményeket hagytak Önben?

Életem első mesélője természetesen az édesapám volt. Ő minden este lefekvéskor mesélt még csak el nem aludtam. Volt, hogy a takaró alá bújtam a sárkánytól, de a kezemben éreztem a kardot is, amely megöli azt. A mesékben valahogy mindig minden a helyére kerül, mert van egy rend.

Korábban többször is elmondta már, miszerint fontos, hogy a gyerekek felnőttől halljanak mesét. Miért érzi ezt ennyire lényegesnek?

Azért tartom lényegesnek, hogy minden gyerek haljon népmesét, mert a mese elindít egy képalkotást a gyerekekben és ha erre rászoktatjuk, hogy képeket alkosson, akkor ez a gyerek képes lesz dolgokra. Ugye milyen szép a magyar nyelvünk? Aki képes valamire, annak a fejében már megvan a kép, hogy ő mit akar, tehát látja, ezért meg is tudja csinálni. Aki nem „képes” valamire annak nincs meg a kép a fejében, tehát hoz-

zá se tud kezdeni, mert azt se tudja, hogy honnan kezdje. A másik, amiért fontosnak tartom az viszont azért van, mert a népmese az életre tanít, megtanít embernek maradni bármilyen helyzetben az életben.

A palóc nyelvjárásban való mesemondás különös értéke, hogy a történetek másképp szólnak meg. Hogyan hat ez a gyermekhallgatóságra, és miért tartja fontosnak a nyelvjárás megőrzését?

A nyelvjárás megőrzése persze hogy fontos, hisz azok is a gyökereink. A hagyomány olyan, mint a fa, ha elvágod a gyökereit, az a fa bizony kidől vagy elszárad, amit mi itt a szórványban, pláne Délvidéken nem engedhetünk meg magunknak; de különben is Kupuszina nagyon büszke arra, hogy Palóc falu, sőt a legdélebbi. A gyerekeknel én nem tapasztaltam, hogy gondot okozott volna a nyelvjárás, ha egy-egy szót nem is érti, attól még az értelmét pontosan felfogja, egyébként meg szoktam mondani, hogy ha valaki valamit nem ért bátran szóljon, kérdezzen, de nemigen fordul elő ilyen.

Fotó: Moisés Zsöfibr

Hogyan látja a könyvtárak mostani szerepét a mesemondás és a hagyományörzés világában?

Szerintem a könyvtáraknak nagy és fontos szerepük van a hagyományörzésben és ápolásban, mert akár rendezvényeket tarthatnak és ott a könyvtár vagy a könyvtáros eldöntheti, hogy a hagyománynak biztosít teret vagy nem. Annyi marhaság van ma a világban, de a népmese vagy a népművészet örökértékű, tehát ha ennek adunk teret, legalább akkor egy örök igazságnak is segítünk. De például, ha betéved a könyvtárba egy gyerek vagy akár felnőtt is és nincs konkrét elképzelése, hogy ő most mit is olvasna, akkor akár a könyvtáros kezébe adhat egy jó népmesekönyvet, ezzel is segítheti a hagyományörzést, mert lehet, hogy elolvassa és egy-két mese még a fejébe is szorul, és pár év múlva pont a saját gyerekének mesél el egyet, mert az a gyerek éppen nem bír aludni.

Mesemondóként rendkívül sok mesét tart fejben. Van-e kedvence, és ha igen, miért az?

A fejemben több mint 120 mese van. Természetesen az édesapámtól halottak vagy tanultak a legkedvesebbek. A legrövidebb az 15–20 másodperces csalimese, a leghosszabb viszont több mint 3 órá.

Mit jelent az Ön számára ma mesét mondani, ugyanazt, mint régen, vagy változott az idők során? Mit gondol, mit ad a népmese a mai gyerekeknek, akik sokszor már digitális történeteken nőnek fel?

Egy jó mesemondó azon kívül, hogy hagyományt ápol, tanít is az életre, ezt a hallgatóság vagy meghallja a mesehalló füleivel vagy nem. A hallgatóság mindig annyit ért meg a meséből, amilyen fejlődési szakaszban van, de ez így a jó. A mesemondó alkalmakat ma szinte a mesemondó teremti meg vagy keresi a lehetőségeket ebben a mai modern világban. Mesét lehet ma is mondani színpadon vagy kocsmában – lásd „mesekocsmá” –, falunapon, vagy akár egy jó könyvtárban is. A mai gyerekek rászoktak az ingergazdag világra, megszokták, hogy szinte a szájukba rágnak mindent, tehát a mesehős igazából számára egy “kész dolog”, mert már látta, hogy az milyen. Ezeket a gyerekeket is 10–15 perc

Fotó: Pannónia RTV

”

A népmese az életre tanít, megtanít embernek maradni bármilyen helyzetben az életben

alatt vissza lehet ráncigálni oda, hogy amikor hallja a népmesét, ott bizony neki kell elképzelnie azt a mesehőst, rajta áll, hogy a főhős az egy bő gatyában fog párbajozni a sárkánnyal vagy egy zsinóros nadrágban. Ekkor előbb-utóbb rájön a gyerek is, de a felnőtt is, hogy a népmese mekkora szabadságot ad, hiszen többféleképpen is ellehet képzelni azt a hőst vagy azt a sárkányt is. Ha viszont egyszer beindul a képalkotás, onnantól a határ a csillagos ég.

Mesemondóként mit tapasztal, a versek vagy a közvetlen, élő találkozások – például iskolai vagy könyvtári programok – nyújtanak mélyebb kapcsolódást a közönséggel?

Hát persze, hogy a közvetlen szemtől szembe kapcsolatok a mélyebbek és egy ilyen találkozásra a könyvtár nagyon alkalmas. Mi mesemondók azt szeretjük, amikor a hallgatóság annyira belelázul, hogy még bele is szól a mesébe, mert ez nekünk visszajelzés, és akkor és arra kanyarintom a mesét, amerre a hallgatóság szeretné, persze a mese vége ugyanaz lesz, de mindig egy kicsit az adott közönséghez igazítva.